

Beregnet til
Kristiansand kommune

Dokument type
Utdrag av brannsikringsplan for Ny Hellesund

Dato
13.05.2022

UTDRAG AV BRANNSIKRINGSPLAN **NY HELLESUND, SØGNE**

Uthavna Ny Hellesund

UTDRAG AV BRANNSIKRINGSPLAN NY HELLESUND, SØGNE

Oppdragsnavn **Brannsikringsplan Ny Hellesund**
Prosjekt nr. **1350047790**
Mottaker **Kristiansand kommune**
Dokument type **Rapport**
Versjon **01**
Dato **13.05.2022**
Utført av **Bjørn Reidar Nygård og Ole Stian L. Øslebye**

Beskrivelse **Utdrag av brannsikringsplan for verneverdig trehusbebyggelse i Ny Hellesund, Søgne**

1. SAMMENDRAG

Det er utarbeidet en brannsikringsplan for den tette trehusbebyggelsen i Ny Hellesund. Hensikten med dette er å foreslå tiltak, som reduserer faren for at kulturhistoriske verdier, som den tette trehusbebyggelsen representerer, går tapt i en eventuell brann.

Brannsikringsplanen er finansiert med regional støtte fra Kulturminnevernmyndighetene. Prosjektet har hatt deltagelse fra Ny Hellesund velforening, Kristiansand brann og redning (KBR), Agder fylkeskommune, Kristiansand kommune og Rambøll Norge AS.

Ny Hellesund ble fredet ved kongelig resolusjon i oktober 2016.

Ved brann i tett trehusbebyggelse, er det stor fare for brannspredning, som kan eskalere til en områdebrann. Ved innsats i disse områdene er korte avstander mellom bygningene og til dels dårlig framkommelighet kritiske faktorer. I tillegg er lang innsatstid for brannvesenet en utfordring, med tanke på å kunne hindre brannspredning på et tidlig tidspunkt.

Planen inneholder spesifikke forebyggende tiltak som hindrer at brann oppstår. Videre inneholder den både ulike brannsikringstiltak som reduserer risikoen for områdebrann.

Følgende tiltak er foreslått:

- Oppfordre huseiere til å installere komfyrvakt.
- Tilstandskontroll av el. anlegg og nødvendig oppgradering av hovedsikringer, installasjoner i sikringssskap og kurser.
- 2 stk 60 minutters tidsur med dreieskive pr. bolig/fritidsbolig
- Utarbeide sjekklister ved avreise fra fritidsbolig.
- Utarbeide generell branninstruks for bruk av bygninger og uteområder, med vekt på treffsteder i øysamfunnet.
- Periodisk tilsyn med ildsteder og skorsteiner (Feiervesenet) samt el-anlegg (El-tilsynet).
- Årlige informasjonsmøter/-skriv om brannvern og brannsikker adferd (sikker grilling mv.)
- Diverse oppslag/skilt, som stimulerer allmennheten til orden og brannsikker adferd
- Trådløst røykvarslersystem med alarmoverføring via verifikasjonsentral (alarmselskap) til brannvesenets alarmsentral («110-sentralen»).
- Etablere 1/2" husbrannslange og et håndsløkkeapparat (alternativt 2 stk håndsløkkeapparater) i hvert hovedhus, samt et brannteppe i hver bygning på eiendommene.
- Utvidelse/supplering av branndepotet på Vilhelm Krags brygge ved Monsøya 2:
 - Dublering av brannpumpe, slangemateriell og drivstoff.
 - 2 stk mobile dysetårn («vannvegger»)
 - 2 stk solide trillebåre til transport av utstyr for innsats.
 - Innkjøp av 10 stk skogbrannsmekkere
- Årlige brannøvelser og opplæring i bruk av utstyr i branndepoter til sløkkeinnsats.
- Definere beiteområder for sau/geit, samt oppfordre grunneiere til vegetasjonsrydding.
- Utarbeide skjøtselsplan for Ny Hellesund, med tiltak for å redusere brannfaren i kystlynghei, beskytte planteliv, dyreliv og ferdsel, samt tiltak mot støv og forurensning

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Sammendrag	2
2.	Innledning	3
3.	Orientering om Ny Hellesund	4
4.	Generelle retningslinjer for brannsikring	6
5.	Eksisterende brannvern	8
5.1	Lokal beredskapsstøtte	8
5.2	Etablerte branndepot («brannstasjoner») i Ny Hellesund	8
5.2.1	Brannvesenets innsats	9
5.3	Andre aktuelle ressurser ved brann	9
6.	Risikovurdering	10
6.1	Om risikovurderingen	10
6.2	Beskrivelse av risiko	10
7.	branntekniske tiltak	11
7.1	Komfyrvakt	11
7.2	Oppgradering av el.anlegg	11
7.3	Tidsur i el. uttak	11
7.4	Instrukser og sjekklister	12
7.5	Myndighetstilsyn og informasjon	12
7.6	Tilrettelagte områder for sikker grilling mv.	12
7.7	Sikker utførelse av varme arbeider	13
7.8	Røykvarsleranlegg med alarmoverføring	13
7.9	Manuelt slokkeutstyr	14
7.10	Branndepot med utstyr for brannbekjempelse	14
7.11	Øvelser og opplæring	15
7.12	Begrense vegetasjonsvekst	16
8.	Konklusjon	18

2. INNLEDNING

Uthavner langs Agderkysten et særegent kulturmiljø av nasjonal og internasjonal betydning. Fremveksten av uthavnen må sees i sammenheng med seilskutetiden i Europa. Strekningen mellom Østersjøen og Nordsjøen var på den tiden en av de viktigste handelsrutene i Nord-Europa og seilskutene holdt seg tett opp mot norskekysten. Seilskutene som passerte her hadde behov for trygge havner ute i leia der de kunne søke ly, få forsyninger og reparere skader. Dette gav næringsgrunnlag for befolkningen langs kysten, og i flere av uthavnen vokste det frem små samfunn med funksjoner som losstasjon, tollvesen, reparasjonsverft, gjestgiveri og butikk, helt tilbake til tidlig på 1600-tallet.

I dag har uthavnene primært en funksjon som fritidssamfunn, og det er kun noen få uthavner som har fast bosetting gjennom hele året. Den endrede bruken setter kulturmiljøet under press på en ny måte. En aktuell problemstilling i uthavnen er at kulturminneverdier går tapt ved brann. Gjengroing av kulturlandskapet er en annen utfordring knyttet til brannsikring av uthavnen. På grunn av uthavnens felles historie og deres særegne byggeskikk og bebyggelsesstruktur, anses uthavnen som et helhetlig kulturmiljø.

Siden brann anses å utgjøre den største trusselen knyttet til tap av kulturhistoriske verdier ved Ny Hellesund som følge av brann, har Byantikvaren i Kristiansand søkt- og fått midler til å utarbeide en brannsikringsplan. Hensikten er å utrede tiltak som kan redusere brannfaren i de tette trehusmiljøene i Ny Hellesund.

3. ORIENTERING OM NY HELLESUND

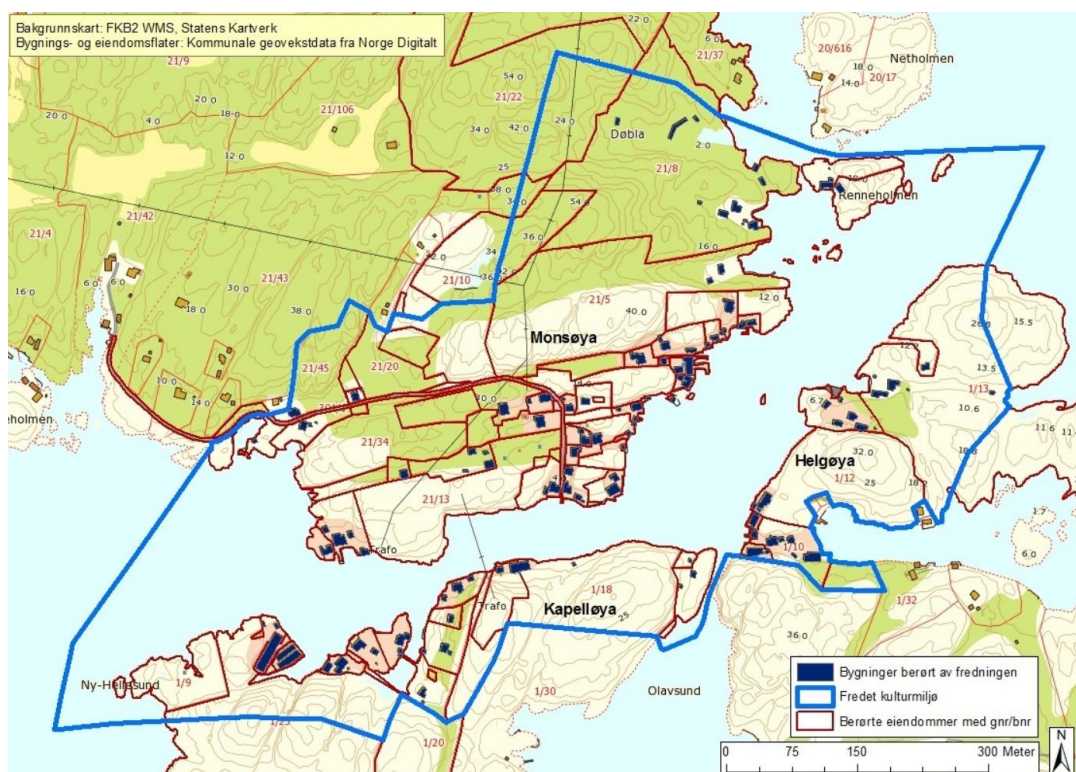
Ny-Hellesund oser av historie og representerer selve Sørlandsbegrepet. Dette er et kulturmiljø som forteller om hvor viktig uthavnen var for skipsfarten før man tok i bruk motoriserte fartøy. I dag er uthavnen rammen rundt fritidskulturen og spiller en viktig rolle for turismen.

Ny-Hellesund var en viktig forsyningshavn, stoppested og nødhavn for den nasjonale og internasjonale seilskipsflåten i handelsfart mellom Nord- og Østersjøområdene på 1600, 1700- og 1800-tallet. Uthavna hadde eget losoldermannskap fra 1721, tollstasjon fra 1796 og gjestgiveri, som fikk sin bevilling i 1690.

Det opprinnelige bygningsmiljøet er svært godt bevart. Kulturmiljøet i Ny-Hellesund er representativ for en uthavn langs sørlandskysten fra cirka 1650 til 1880.

Ny Hellesund ble fredet ved kongelig resolusjon av 21.10.2016, som et av 12 fredete kulturmiljøer i Norge. Vernet omfatter 103 bygninger, cirka 301 dekar landareal og 169 dekar sjøareal, totalt 470 dekar.

AVGRENSNING AV BRANNSIKRINGSPLANEN

Ny Hellesund består av Monsøya, Helgøya og Kapelløya. I dag er det 10-15 fastboende her. Kulturmiljøet kjennetegnes både av svært tett eldre trehusbebyggelse og spredt bebyggelse av frittstående renoverte ferieboliger, sjøboder og løer, skolehus og tollbod for utleie til skoleklasser.

Den blå avgrensingen viser området som er vurdert mht. brannsikringsplanen.

Pr. i dag er det etablert noen brannsikringstiltak i tillegg til det kommunale brannvesen. Det er etablert fire «brannstasjoner» med sjøvanns- brannpumper, slanger, bensin og diverse utstyr.

De mest åpenbare brannårsaker er bruk av åpen ild, gamle sikringskap, feil ved elektriske anlegg, ildsted og piper, lynnedslag, grilling, bålpanner, bruk av gass o.l. Sterk vind, særlig fra øst eller vest, kan bidra til store konsekvenser ved brann.

Eiendommene brukes som fritidsboliger og høysesongen er fra påske til høst. Enkelte eiendommer blir brukt hele året av fastboende, men det kan være lengre perioder der Helgøya og Kapelløya er ubebodd særlig i vinterhalvåret.

Brann i Havbukta 21.03.2013

På grunn av feil i en lampeledning oppstod brann i det symboltunge bygget der sørlandsdikteren Vilhelm Krag, som ga landsdelen sitt navn, hadde sitt tilholdssted fra 1917 til sin død i 1933. Havbukta er en sentral del av kulturmiljøet i Ny-Hellesund. Det gjelder både eiendommen som det knytter seg mange historier til, og bygningene, som er en del av områdefredningen.

4. GENERELLE RETNINGSLINJER FOR BRANNSIKRING

Ansvar for brannsikring av tette trehusområder

Ansvar er i hovedsak delt mellom kommunen og eierne av byggene, men fylkeskommunen og Riksantikvaren har også noen oppgaver.

- **Eier/bruker** har det daglige ansvaret for brannsikring av sin eiendom. Eieren er kun ansvarlig for egen eiendom, og har ikke noe overordnet ansvar for trehusbebyggelsen. Og skal således sørge for at egen eiendom har nødvendige tiltak for å forbygge og verne mot brann og eksplosjoner, holde rom og bygning ryddig og installere røykvarslere.
- **Kommunen** plikter, iht. Brann- og eksplosjonsvernlovgivningen å lage en oversikt over spesielt brannutsatte bygg og områder i kommunen. (Tett trehusbebyggelse faller innenfor denne kategorien) samt opprettholde et brannvesen og sørge for at dette er i stand til å utføre pliktene gitt av brann- og eksplosjonsvernloven. Videre har Kommunen har ansvaret for at alle tiltak gjøres med minst mulig bygningsmessige og synlige inngrep i den verneverdige bebyggelsen.
- **Brannvesen** plikter å ivareta utrykning og brannslukking, tilsyn, forebygging av brann samt informasjons- og motiveringsarbeid.
Brannvesen har ikke automatisk rett til å føre tilsyn på privat eiendom, det trengs en hjemmel for å få tillatelse til dette. Tilsyn fra brannvesenets side er nødvendig som en del av brannsikkerheten, og derfor er det viktig å sørge for at brannvesenet får en slik hjemmel. Kommunen kan for eksempel innføre en lokal forskrift som gir brannvesenet tilgang til alle bygg i verneverdige trehusområder
- **Fylkeskommunen** har gjennom tilskuddsordningen fra Riksantikvaren ansvaret for å fordele tilskuddsmidler, kontrollere rapporter og regnskap samt være med som pådriver for brannvern i tette trehusområder.
- **Riksantikvaren** skal bevilge midler til fylkeskommunene, som fylkeskommunene fordeler til prioriterte prosjekter i kommunene.
- **Det lokale Eltilsynet** har rett til å føre stikkprøvebasert tilsyn på elektrisk anlegg på privat eiendom og jobber for å forhindre og redusere skader og ulykker forårsaket av elektrisitet. Dette skjer normalt hvert 30. år (fritidsboliger). Dette koster ingen ting da det er finansiert gjennom nettleia. Eltilsynet erstatter ikke en vanlig elkontroll, som er mer nøye og kan gi rabatt på forsikringen.

Hva kan det gis tilskudd til?

Kristiansand kommune forvalter offentlige tilskudd, som primært vil brukes til oppdagelse av brann og til å hindre spredning. Det kan unntaksvis gis tilskudd til for eksempel komfyrvakt i spesielt verdifulle bygninger, men huseiere anbefales, eventuelt i samarbeid med en velforening eller annen organisasjon, å søke om tilskudd fra private tilskuddsordninger som for eksempel Stiftelsen UNI. Mange forsikringsselskaper gir rabatt for brannsikringstiltak som alarmer, komfyrvakt eller el-kontroll, så det kan ofte lønne seg for huseier å dekke slike utgifter selv.

[Tilskudd til brannsikring av tette trehusområder - Riksantikvaren](#)

- Oppdagelse av brann
- Hindre spredning av brann
- Enkel slukning
- Utarbeide brannsikringsplan
- Tekniske brannsikringstiltak.
 - Innvendig branndeteksjon
 - Utvendig branndeteksjon (f.eks varmedetekterende kameraer)
 - Utvendige brannslanger for bruk av beboere
 - Slokkeanlegg på loft
 - Fasadesprinkler
 - Slokkeanlegg /slokkeutstyr (for eksempel sprinkleranlegg på loft og brannslanger)

- Bygningstiltak som forhindrer at brann sprer seg (passiv brannsikring)
- Utarbeidelse av brannsikringsplan

Det gis normalt ikke tilskudd til

- Tiltak som eier er pålagt å ivareta, som kontroller og utbedringer på elektriske anlegg, piper og ildsteder
- Utstyr for brannvesenet, som er et kommunalt ansvar
- Brannsikker avfallshåndtering, som er et kommunalt ansvar

Relevante lover og forskrifter:

- Kulturminneloven
- Brannloven med forskrifter
- Plan og bygningsloven med forskrifter om tekniske krav til byggverk og byggesaksbehandling
- Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr
- Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen

5. EKSISTERENDE BRANNVERN

5.1 Lokal beredskapsstøtte

Brannvesenets innsats er det viktigste tiltaket for å forhindre at en brann utvikler seg til en områdebrann. Brannsikringstiltak lokalt er ment å støtte opp om brannvesenets innsats, slik at den skal bli mest mulig effektiv. Lokale tiltak og lokal beredskap kan være av stor betydning for brannvesenet mht. å lettere kunne få kontroll over en brann og hindre at brannen ikke utvikler seg til en storbrann.

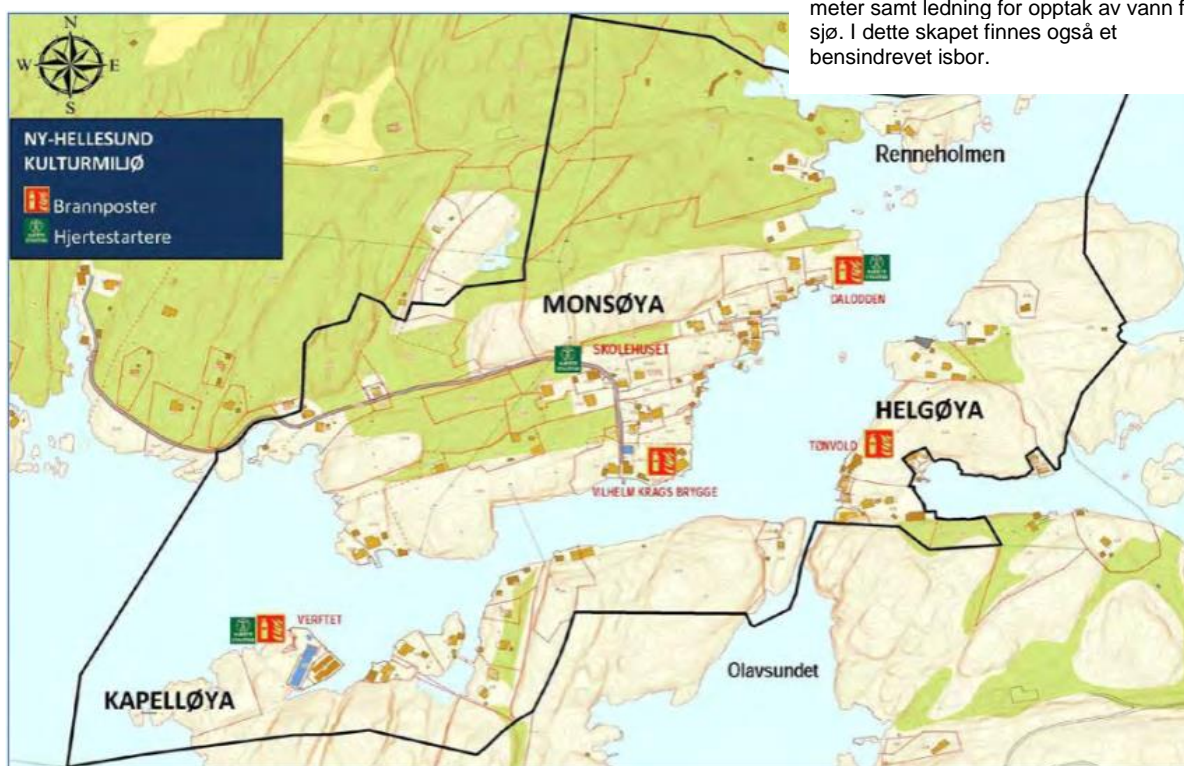
5.2 Etablerte branndepot («brannstasjoner») i Ny Hellesund

Ny Hellesund har ikke egne faste brannmannskaper, man er helt avhengig av utrykking med båt fra Høllen i Søgne eller fra Kristiansand. Det er ingen fast beredskap til stede.

Imidlertid er det etablert en fire egne «brannstasjoner» (ref. oversiktskart under)

Fotografiet viser innholdet i skapet med brannvernutstyr som står i postbua på Vilhelm Krags brygge (kommunebrygga). Foruten bensindrevet brannpumpe inneholder skapet seks brannslanger à 25 meter samt ledning for opptak av vann fra sjø. I dette skapet finnes også et bensindrevet isbor.

De fire brannpostenes plassering og innhold:

- Helgøya: Tønvold, i boden ved sydenden av hovedbygget (Helgøya 7): ett sett Honda brannpumpe med 150 m slange, en splitter, to strålerør og sugeslange med sil.

- Kapelløya: Verftet (Kapelløya 2), teknisk rom i toalettbygget på brygga: ett sett brannpumpe med 150 m slange, en splitter og to strålerør.
- Monsøya: Postbua på Vilhelm Krags brygge (ved Monsøya 2): ett sett brannpumpe med 150 m slange, en splitter, to strålerør, sugeslange med sil og en bensindrevet Stihl isboremaskin.
- Monsøya: Dalodden, trekasse på brygga (Monsya 36): ett sett brannpumpe med 200 m slange, en splitter, to strålerør og sugeslange med sil.

Alle brannpostene har lager av oljer og drivstoff.
Brannstasjonene må betjenes av de som er til stede når noe skjer.

I Ny Hellesund er det ikke etablert brannkummer eller hydranter. Dette vurderes heller ikke aktuelt pga svært begrenset vannforsyning til øyene.

Hjertestarter og førstehjelp:

3 stk hjertestartere; plassert på skolehuset, Dalodden og Verftet
Samt diverse førstehjelpsutstyr

5.2.1 Brannvesenets innsats

Kommunens brannvesen tilhører Kristiansandsregionen brann og redning IKS. Hovedstasjonen ligger i Kristiansand.

Nærmeste brannstasjon til uthavnen er i dag Søgne brannstasjon.

Innsatstiden fra Søgne brannstasjon til Ny Hellesund vurderes til ca 20-25 minutter, på bakgrunn av deltidmannskaper og avstand fra brannstasjonen.

Brannvesenet Sør IKS disponerer egne brannbåter som ligger i Høllen i Søgne og i Otra i Kristiansand. Innsats pr. båt vil primært skje fra Søgne og Kristiansand.

5.3 Andre aktuelle ressurser ved brann

Brannvesenet har myndighet til å rekvirere alle typer ressurser som trengs ved brann. Dette kan f.eks. være Kystvakten, redningsskøyter, Skjærgårdstjenesten og/eller skogbrannhelikopter.

Ferskvannsforsyningen er ikke tilstrekkelig til slokkeinnsats for brannvesenet eller andre som benytter slangemateriell i brandepotene. Det er følgelig ikke etablert brannkummer innenfor det definerte verneområde. Vann til brannslukking må hentes fra sjøen ved hjelp av brannpumpe(r).

6. RISIKOVURDERING

6.1 Om risikovurderingen

Involverte personer fra kommune, fylkeskommune, brannvesen, velforening og Rambøll har foretatt en analyse av ulike brannhendelser, som gir grunnlag for å anbefale tiltak som kan redusere brannrisikoen i området. Tilgjengelige ressurser ved brann (personell, materiell/utstyr og kunnskap/kompetanse) har stor betydning for utfallet av en brann.

Risiko, definisjon:

Sannsynlighet x Konsekvens = Risiko

Målet med risikovurderingen er å få oversikt over brannfarer i uthavnen og på bakgrunn av vurdert risiko anbefale tiltak som effektivt øker sikkerheten mot brann. Risikoer er vurdert på grunnlag av fakta/statistikk, erfaringer og skjønn. Dette innebærer at risikoanalysen har et begrenset presisjonsnivå, men er likevel nyttig med hensyn til å komme frem til tiltak, som kan beskytte uthavnen mot brann.

6.2 Beskrivelse av risiko

Ut fra tilgjengelig statistikk er det estimert i analysen at brann i en vilkårlig fritidsbolig er 4 ganger mindre enn i en helårs enebolig. Det er funnet grunn til å belyse ytterligere hva opphold i huset eller ikke betyr for beskrivelsen av risiko for hendelser knyttet til brann i en fritidsbolig i uthavnen.

Minst 1/3 av reelle branner er forårsaket av komfyr/matlaging. Mye i statistikken tyder på at andre årsaker (bruk av el.utstyr, levende lys, vedfyring mv.) knyttet til menneskelig aktivitet i huset ytterligere utgjør ca 1/3 av årsakene til brann. Bare ca 1/3 av brannene er knyttet til andre forhold enn menneskelig aktivitet i huset (feil på el.anlegg, uvær/lynedslag, påsatt brann o.l.).

Analysen viste at tiltak spesielt må rettes mot husklynger som kan medføre skade på hus og bygninger av spesiell kulturhistorisk verdi og husklynger der avstanden er liten mellom bygningene.

Følgende tiltak trekkes frem som mulige risikoreduserende tiltak:

- Informasjon, rutiner og sjekklister for å forebygge branntilløp
- Modernisert el. anlegg, komfyrvakt, tidsstyring av el. utstyr
- Røykvarslersystemer, med overføring av alarm til «110-sentral»
- Manuelt slukkeutstyr (husbrannslange e.l.)
- Branndepoter med utstyr for brannbekjempelse
- Tilgjengelig personell og småbåter

Automatiske slukkeanlegg er ansett som urealistisk i Ny Hellesund på grunn av svært begrenset vannforsyning («sommervann»).

Bygningsmessige tiltak (brannskiller o.l.) anses lite aktuelt pga bevaringshensyn.

7. BRANNTEKNISKE TILTAK

7.1 Komfyrvakt

Alle huseiere i Ny Hellesund bør oppfordres til å installere komfyrvakt. Nesten halvparten av brannvesenets utrykninger skyldes komfyrbrenner. De fleste komfyrbrenner skjer på dagtid (kilde: sikkerhverdag.no).

En komfyrvakt inneholder en sensor, som overvåker alle kokeplatene. Dersom sensoren oppdager fare for brann, utløser den en alarm. Dersom alarmen ikke avstilles i løpet av kort tid, og sensoren ikke registrerer at brannfaren reduseres, vil strømmen til komfyren automatisk bli kuttet.

Tiltak:

- Hus- og hytteeiere i Ny Hellesund oppfordres til å installere komfyrvakt.

7.2 Oppgradering av el.anlegg

Det er eierens ansvar at det elektriske anlegget til enhver tid tilfredsstiller sikkerhetskravene for elektriske anlegg (jf. forskrift om elektriske lavspenningsanlegg). Det offentlige gir derfor ikke tilskudd til utbedring av elektrisk anlegg, piper og ildsteder. Det er mulig å søke om midler fra private tilskuddsordninger og forsikringsselskaper kan gi rabatt for brannforebyggende el-kontroll.

Modernisering av el.anlegg, med eksempelvis moderne automatsikringer, overspenningsvern, jordfeilbryter og lynavleder, vurderes som viktige, risikoreduserende tiltak.

Overspenningsvern og jordfeilbryter bør installeres i hus der det ligger til rette for dette. Ved utskiftning av el-anlegg må dette alltid medtas.

De fleste inntak (som regel på loft) er utført med gamle skrusikringer. Disse har alltid hatt som anbefalt rutine å etterstrammes årlig. Erfaringer viser at dette hører til sjeldenheter blir gjort.

Siden det i dag benyttes strøm til alt tenkelig utstyr, er det økt fare for at anleggene presses mer enn de er dimensjonert for. Få faste stikkontakter betyr gjerne at flere skjøteledninger/padder blir liggende nærmest permanent.

Tiltak:

- Det anbefales tilbudt en tilstandskontroll av elektriske anlegg og utstyr til huseiere, som er mer omfattende enn det offentlige tilsynet. Tilstandskontrollen må utføres av autorisert firma. Hos de fleste forsikringsselskaper vil dette kunne gi en rabatt i forsikringspremien.
- Huseiere oppfordres til å oppgradere el.anlegg mht utskiftning av hovedsikringer, sikringssskap og kurser etter vurdering som nevnt i foregående punkt.

For hvert objekt som forsterker og oppgraderer sitt elektriske anlegg minsker faren for brann som lett kan smitte til nærliggende bygg.

7.3 Tidsur i el. uttak

Huseiere anbefales å installere tidsur o.l. produkter som kutter eller tidsstyrer strømforsyning til et produkt eller ladeenhet, som bare skal være i funksjon en kort periode. Dette reduserer belastningen på elektrotekniske komponenter i utstyret og forventes å øke brannsikkerheten.

Tidsur anses viktig å benytte på løst utstyr, som erfaringsvis ofte forårsaker brann, så som kaffetraktere, vannkokere etc, selv om huseiere ikke er pålagt å benytte slikt utstyr.

Tiltak:

- Huseiere oppfordres til å gå til innkjøp av tidsur og benytte dette aktivt i forbindelse med midlertidig bruk av løst, elektrisk utstyr.

7.4 Instruks og sjekklister

Huseiere generelt bør ha en sjekklister med huskepunkter i forbindelse med at fritidsboliger forlates for en periode, f.eks ved vinterstengning. Enkle punkter, som å sjekke at kokeplater, kaffetrakter, strykejern osv er avslått kan inngå i en slik sjekklister.

Tiltak:

- Utarbeide sjekklister ved avreise fra fritidsbolig.

Det bør utarbeides en instruks for brannsikker bruk av bygninger og uteområder i Ny Hellesund, med vekt på treffsteder for mennesker i øysamfunnet. Instruksene bør inneholde informasjon om bl.a rømningsveier og slukkeutstyr, først og fremst med tanke på personsikkerhet. Det bør også medtas retningslinjer for aktiviteter og forhold som kan medføre brannfare, f.eks bruk av levende lys og lading av batterielektrisk utstyr. I en slik instruks er det naturlig å påpeke bygningsmassens kulturhistoriske verdi og viktigheten av brannsikker adferd.

Tiltak:

- Utarbeide generell branninstruks for bygninger og uteområder.

7.5 Myndighetstilsyn og informasjon

Det er i dag ikke etablert jevnlig tilsyn med ildsteder og skorsteiner. Hvert år rykker brann- og redningsvesenene ut til rundt tusen pipebranner i Norge. Det anses som viktig at kommunen vurderer nødvendig hyppighet for tilsyn og feiing i bebyggelsen i Ny Hellesund. Tilsynet er også en mulighet til å skape bevissthet rundt brannfarer og huseieres ansvar for brannsikkerhet.

Det lokale elektrisitetstilsyn (DLE) skal gjennomføre tilsyn med elektriske anlegg i bygg og boenheter i de tette trehusområdene. Det anbefales at DLE og brann- og feiervesenet gjennomfører felles tilsyn. Tilsynet bør også omfatte en sjekk av røykvarsleren.

Tiltak:

- Periodisk tilsyn med ildsteder og skorsteiner må etableres.

Det bør arrangeres informasjonsmøter e.l. med jevne mellomrom, f.eks. årlig. Informasjon om brannvern kan gjerne kombineres med andre temaer i et møte e.l. Informasjon om brannvern bør distribueres til alle grunneiere i Ny Hellesund. Brann- og feiervesenet kan bidra til å informere om brannsikkerhet. Det kan også være aktuelt å samarbeide med byantikvar forsikringssselskap, fylkeskommunen og branntekniske rådgivere om informative tiltak overfor beboere. For uthavnens del er det aktuelt å ha spesielt fokus på brannsikkerhet knyttet til grilling, bålbreining, sviing/bråtebreining og avfallshåndtering.

7.6 Tilrettelagte områder for sikker grilling mv.

Områder for grillaktiviteter bør tilrettelegges best mulig, både på den enkelte fritidseiendom og på områder hvor folk samles til denne type aktiviteter. Tiltak på de private eiendommene kan i liten grad pålegges som følge av en brannsikringsplan. Informasjon og motivasjon til brannsikker adferd i denne sammenheng antas mest egnet for å redusere risikoen knyttet til dette.

Atferdsforskriften inneholder generelle regler for bruk av engangsgriller. Følgende regler for bruk av engangsgriller gjelder:

- Engangsgriller skal kun benyttes der det ellers er lov å gjøre opp ild, dvs. på ikke-brennbart underlag, fjell- og sandgrunn eller anlagte plasser.
- De skal ikke plasseres på vegetasjon, trebrygger, benker, svaberg og plattinger.
- Benyttet kull må behandles som spesielt brannfarlig og må være fullstendig slokket med vann før det avfallsdeponeres i området eller tas med ut av området.

Tiltak:

- Etablerte grillplasser på friområdet i Olavssundet må forvaltes og vedlikeholdes, slik at brannsikkerheten ikke forringes over tid.
- Oppslag/skilt, med regler for bruk av engangsgriller og andre relevante regler knyttet til ferdsel, rasting og telting, foreslås på sentrale steder som friarealet i Olavssundet, Vilhelm Krag's brygge (Monsøya) og Verftet.

7.7 Sikker utførelse av varme arbeider

Med varme arbeider forstås arbeider hvor det benyttes arbeidsverktøy og -utstyr som ved bruk avgir gnister og varme som kan føre til brann. Varme arbeider omfatter bruk av åpen flamme, varmlufts-, sveise-, skjære- og slipeutstyr.

Forsikringsbransjen har en egen sikkerhetsforskrift for varme arbeider, som gjelder fra 01.01.2020. Varme arbeider bør utføres av spesielt sertifisert personell. [Arbeidsinstruks ved utførelse av varme arbeider](#) bør benyttes.

Informasjon om dette bør medtas ved informasjonsmøter eller ved utsendelse av informasjon om brannsikkerhet til grunneiere.

7.8 Røykvarsleranlegg med alarmoverføring

Huseier skal etter Forebyggende forskriften § 7 sørge for at det minst finnes minst én detektor eller røykvarslere i hver etasje, som skal dekke kjøkken, stue, sone utenfor soverom og sone utenfor tekniske rom. Alarmen skal kunne høres tydelig på oppholdsrom og soverom når dørene mellom rommene er lukket.

110 sentralen anbefaler adresserbart trådløst røykvarsleranlegg via vaktsselskap der det foreligger avtale mellom huseier og vaktsselskapet. Slike røykvarslere er trådløst seriekoblet og tilknyttet ordinær strømforsyning. Hvert objekt har en avstillingsfunksjon med kode, som kan benyttes inntil f.eks. 2 minutter etter alarm. Går alarmen videre fra objektet har alarmoperatøren hos vaktsselskapet f.eks. 70 sekunder på seg på å verifisere om alarmen er reell. Hvis alarmen ikke avstilles av beboer eller alarmoperatør, går alarmen videre til 110-sentralen, som utalmerer brannmannskap for utrykning. Overføring av alarm skjer via 4G mobilnett.

I Veileder om tilskudd til brannsikring av tette trehusområder kap. 4.1 nevnes innvendig branndeteksjon som et av flere tekniske brannsikringstiltak som regionale tilskudd kan brukes til. I tillegg til i våningshus, kan varslingsutstyr også vurderes i sjøboder og uthus. I slike bygninger må det imidlertid ofte stilles strengere krav til utstyret pga. klimatiske påkjenninger og - variasjoner.

Tiltak:

- Trådløst røykvarslersystem, med overføring av alarm til brannvesenet, foreslås etablert på hver eiendom i Ny Hellesund.

7.9 Manuelt slokkeutstyr

Etter Forebyggendeforskriften § 7 har huseier ansvar for at bolig/fritidsbolig minst er utstyrt med enten husbrannslange eller håndslukkeapparat etter gitte kriterier, eller annet slokkeutstyr med tilsvarende slokkekapasitet.

Det oppfordres til å supplere påbudt slokkeutstyr med annet utstyr for å slå ned små brantilløp; f.eks. husbrannslange som kan benyttes dersom brann oppstår når hytta er i bruk. Også slokkeapparater, gjerne kombinert med branntepper, i sjøboder, uthus o.l. kan ha betydning for å kunne hindre brantilløp i å utvikle seg.

I Veileder om tilskudd til brannsikring av tette trehusområder kap. 4.1 nevnes slokkeutstyr (f.eks. brannslanger) som et av flere tekniske brannsikringstiltak som regionale tilskudd kan brukes til.

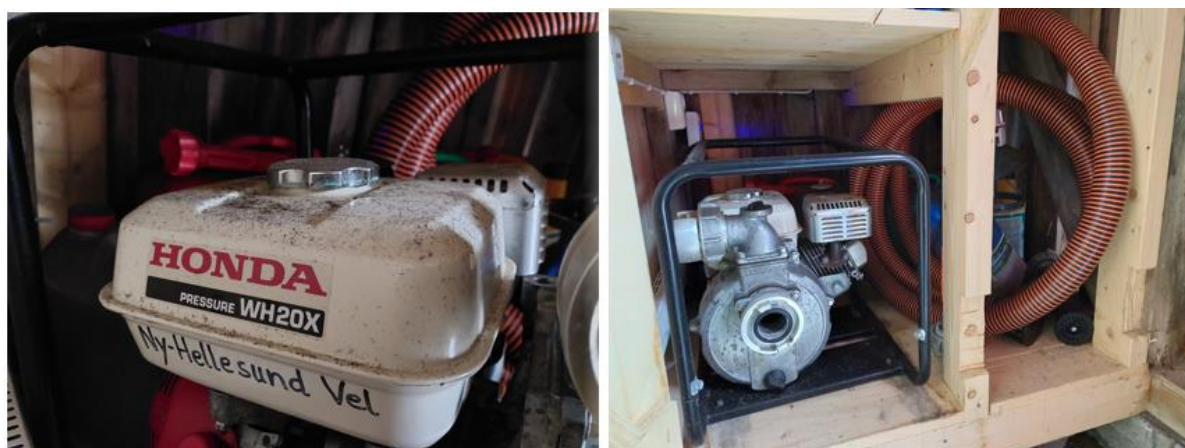
Tiltak:

- Etablere 1/2" husbrannslange og et håndslukkeapparat i hver bolig/fritidsbolig, samt et branntepper i hver bygning på eiendommene.

7.10 Branndepot med utstyr for brannbekjempelse

Det er etablert fire branndepot i Ny Hellesund, med brannslanger, pumper og annet utstyr for å kunne bekjempe brann. Eksisterende branndepot er nærmere beskrevet et annet sted i rapporten. Ved brann kan huseiere og andre som befinner seg i uthavnen benytte dette utstyret i forbindelse med innsats for om mulig å kunne begrense skadeomfanget av brannen.

Brannpumpene ved de ulike depotene er like; type Honda WH20X. Pumpen gir inntil 450 l/min og kan suge sjøvann fra et nivå inntil 8 meter lavere. Med 5 bars trykk kan vannet løftes inntil 50 høydemeter. Mange bygninger i Ny Hellesund ligger nede ved sjøen, bare 2-5 meter over havnivå. Få bygninger ligger høyere enn 10 – 15 m over havnivå. Når brannpumpen fungerer som forutsatt, vil den i de aller fleste tilfeller levere i området 350-450 l/min. Dette vil med god margin kunne forsyne en 38 mm brannslange, men vil ikke være nok vann til å utnytte kapasiteten til to 38 mm slanger fullt ut. Lengre slangeutlegg vil imidlertid medføre trykktap pga friksjon og kan være begrensende for vannmengden som kan benyttes til slokking på hus et stykke inne på øya.

Ekstra brannpumpe og slangemateriell i depotet på Vilhelm Krag's brygge vurderes som et hensiktsmessig tiltak, for å raskt kunne utføre innsats med økt styrke i området hvor

konsentrasjonen av bygninger er størst (Monsøya 1 – 36). Det er også aktuelt å koble flere pumper i serie, dersom innsatsen må foregå i stor avstand fra sjøen, eksempelvis i området ved skolehuset (Monsøya 21).

Som tiltak mot brannspredning i tett trehusbebyggelse, vurderes «vannvegg» fra et mobilt dysetårn som effektivt. En vannvegg fra et mobilt dysetårn er i stand til å spre vannet ut i vifteform, slik at vannet opptrer nærmest som en vegg. Dysetårnet består av benstativ, rør, sprededyse og kobling for brannslange (vanntilførsel).

Slik mobil vannvegg må forsynes fra pumpe og slangemateriell etter samme prinsipp som ved bruk av strålemunnstykker. I stedet for tilkobling til håndbetjent strålemunnstykke, kobles brannslangen på foten til dysetårnet, som består av rør. En 6 bars løsning på 38 mm slange/rør gir omkring 300 l/min og vil kunne stå godt til kapasiteten til eksisterende pumper.

Skogbrannsmekker er et effektivt hjelpemiddel for å slå ned mindre branner i vegetasjon. Det anbefales å supplere branddepot på Monsøya med 10 stk skogbrannsmekker som kan benyttes av fastboende og hyttefolk.

Følgende tiltak foreslås i hoveddepotet på Vilhelm Krags brygge ved Monsøya 2:

- Dublering av brannpumpe, slangemateriell og drivstoff i branddepot på Vilhelm Krags brygge.
- 2 stk mobile dysetårn («vannvegger»)
- 2 stk solide trillebårer til transport av utstyr for innsats.

Etter tilskuddsveilederne bør supplering av utstyr i branddepot være egnet for regionale tilskudd, siden dette er tiltak ment for å hindre spredning av brann i tett trehusbebyggelse.

7.11 Øvelser og opplæring

Brannøvelser bør gjennomføres periodisk og systematisk. Velforeningen bør stå for organiseringen av opplæring og øvelser, men kan gjerne støtte seg på ressurser fra brannvesenet, el-tilsynet eller andre eksterne parter. Husstander kan også gjøre dette på eget initiativ. Regelmessige

øvelser vil gjøre grunneiere og brannvesen forberedt på en brann og under disse øvelsene kan man få kartlagt svakheter i beredskapen.

Tiltak:

- Brannøvelser/opplæring bør gjennomføres 1 gang pr. år. Øvelser må ha fokus på informasjon om branndepotene og praktisk opplæring i bruk av pumper og utstyr i depotene. Dette kan skje i regi av velforeningen i samarbeid med brannvesen og el-tilsyn, alternativt med ekstern bistand.

7.12 Begrense vegetasjonsvekst

Ei lynghei i god hevd har en lav, ung og frisk lyng, som ikke brenner særlig godt, mens det i lyngheier i dårlig hevd bygger seg opp gammel, tørr og død lyng. Ei lynghei i dårlig hevd, som innebærer en kombinasjon av dødt gress, gammel lyng, einerkratt og skog, er lett antennelig, kan brenne med voldsom kraft og kan forårsake stor spredning.

Uten beitedyr vokser gress og plantevekster mer enn det ved beiting. Å tilby beite i områder nær bygningsmassen, kan bidra til å hindre at flammer fra en vegetasjonsbrann når bygningsmassen. Etter *Forskrift om tilskudd til regionale miljøtiltak i jordbruket, Vest-Agder (2018)*, kan det søkes tilskudd fra Fylkesmannen til beite av lokalt prioriterte kulturlandskap (§ 6), til beite i utmark (§ 8) og til drift av beitelag (§ 9).

Et annet tiltak kan være å slå gress og trimme plantevekster, slik at disse vokser og brer seg ut minst mulig. Skjøtselstiltak av denne type vil i noen områder kunne være nødvendig for å gjøre områdene egnet for beiting.

En rapport fra Statistisk sentralbyrå (SSB), «Brannfare i norske kystlyngheier» (2021), anser det som formålstjenlig at skjøtelsesplaner utarbeides for kystlyngheiområder, siden de potensielle gevinstene av planer og tiltak i kystlyngheiområder med god margin overstiger kostnadene forbundet med dette. Med tanke på å hindre tap av tett trehusbebyggelse ved eventuell områdebrann forårsaket av antent vegetasjon, bør motivasjon til å utarbeide skjøtelsesplan for Ny Hellesund ytterligere forsterkes.

Kartlegging av vegetasjon, topografi og naturgitte muligheter til å etablere brannbarrierer for å lettere kunne avgrense eventuell brann, må inngå i skjøtelsesplanen. Kultivering av vegetasjon (vegetasjonsrydding og -brenning) og beiting antas i utgangspunktet som mest aktuelle tiltak. Også slått av gressletter o.l., som nå for en stor del ligger brakk, kan være et aktuelt tiltak.

I den grad landskapsvernområder berøres, må rådgøring med Fylkesmannen gjennomføres. Også grunneiere, landbruksmyndigheter og kommunens parkvesen bør involveres i planene.

Informasjon til huseiere vil være viktig, både med tanke på planer for beiteområder og frivillig ordning vedr. vegetasjonsrydding og mulig vedhogst. Velforeningen vil spille en viktig rolle med tanke på dette.

Tiltak:

- Definere beiteområder for sau eller geit. Mer informasjon om beiterett og beitebruk kan hentes på hjemmesiden til [NSG Norsk Sau og Geit](#)

- Fylkeskommunen må oppfordre grunneiere til vegetasjonsrydding og felle trær på egen eiendom av brannsikringshensyn og informere om at dette er tillatt innenfor fredningsbestemmelsene.
- Utarbeide skjøtselsplan for Ny Hellesund, med formål å fastsette tiltak for å redusere brannfaren i kystlynghei nær tett trehusbebyggelse og samtidig ivareta andre interesser knyttet til f.eks. planteliv, dyreliv, ferdsel og tiltak mot støy og forurensing.

Tiltak, som griper inn i naturmangfoldet ved uthavna, må unngås. Bruk av plantevernmidler må ikke brukes til å dempe vegetasjonsveksten.

8. KONKLUSJON

Følgende tiltak er foreslått for å redusere brannfaren:

- Oppfordre huseiere til å installere komfyrvakt.
- Tilstandskontroll av el. anlegg og nødvendig oppgradering av hovedsikringer, installasjoner i sikringssskap og kurser.
- 2 stk 60 minutters tidsur med dreieskive pr. bolig/fritidsbolig
- Utarbeide sjekklister ved avreise fra fritidsbolig.
- Utarbeide generell branninstruks for bruk av bygninger og uteområder, med vekt på treffsteder i øysamfunnet.
- Periodisk tilsyn med ildsteder og skorsteiner (Feiervesenet) samt el-anlegg (El-tilsynet).
- Årlige informasjonsmøter/-skriv om brannvern og brannsikker adferd (sikker grilling mv.)
- Diverse oppslag/skilt, som stimulerer allmennheten til orden og brannsikker adferd
- Trådløst røykvarslersystem med alarmoverføring via verifikasjonssentral (alarmselskap) til brannvesenets alarmsentral («110-sentralen»).
- Etablere 1/2" husbrannslange og et håndsløkkeapparat (alternativt 2 stk håndsløkkeapparater) i hvert hovedhus, samt et brannteppe i hver bygning på eiendommene.
- Utvidelse/supplering av branndepotet på Vilhelm Krags brygge ved Monsøya 2:
 - Dublering av brannpumpe, slangemateriell og drivstoff.
 - 2 stk mobile dysetårn («vannvegger»)
 - 2 stk solide trillebårer til transport av utstyr for innsats.
 - Innkjøp av 10 stk skogbrannsmekkerer
- Årlige brannøvelser og opplæring i bruk av utstyr i branndepoter til sløkkeinnsats.
- Definere beiteområder for sau/geit, samt oppfordre grunneiere til vegetasjonsrydding.
- Utarbeide skjøtelsesplan for Ny Hellesund, med tiltak for å redusere brannfaren i kystlynghei, beskytte planteliv, dyreliv og ferdseil, samt tiltak mot støy og forurensing

Huseiere oppfordres til å installere komfyrvakter, siden branner relatert til komfyr/matlaging er overrepresentert i årsak-statistikken. Seriekoblede røykvarslingssystemer av høy kvalitet i bygningene vurderes som generelt viktige tiltak for å redusere risiko knyttet til tap av store kulturverdier. Også god tilgang på manuelt sløkkeutstyr vurderes å ha betydningsfull effekt med tanke på å redusere brannrisikoen.

Etablerte branndepoter inneholder utstyr man kan nyttiggjøre seg i en brannsituasjon. Det er foreslått ytterligere en brannpumpe, slangemateriell og trillebårer for transport av utstyr, for å legge til rette for en mer slagkraftig førsteinnsats. Vannvegg er foreslått etablert som et mobilt anlegg, som plasseres mellom to bygninger for å hindre brannsmitte mellom dem.

Organisatoriske tiltak er også viktige for å redusere brannrisikoen. Bevisstgjøring og informasjon bør prioriteres sammen med rutiner og instruksjoner vedr. brannsikkerhet.

Denne brannsikringsplanen bør danne et godt grunnlag for videre planlegging og prioritering av brannsikringstiltak i uthavna. Det legges til grunn at en handlingsplan utarbeides, der tiltak ytterligere utredes, detaljeres og prioriteres.

Riksantikvarens retningslinjer tilsier at kommunen, som tiltakshaver for trehusområdet, kan søke offentlige (regionale) tilskudd til noen overordnede brannsikringstiltak. Unntak er tiltak som huseiere allerede er pliktige til å sørge for pga. krav i byggeforskrift, brannforskrift eller el-forskrift. Slike tiltak kan det være aktuelt å søke private stiftelser om midler til.

Kostnader til tiltak, som ikke forventes dekket av offentlige tilskudd, kan søkes dekket av andre finansieringsordninger. Huseiere oppfordres gjennom private initiativ å søke midler fra stiftelser o.l. til komfyrvakter, tidsur, tilstandskontroller av el.anlegg og eventuelle utbedringstiltak i elektriske anlegg. Dette kan f.eks. være aktuelt å gjennomføre i regi av velforeningen.

Følgende organisasjoner, stiftelser og fond kan være aktuelle å rette søknader til, om midler til tiltak på egen eiendom:

- UNI-stiftelsen
- Gjensidigestiftelsen
- Riksantikvaren
- Kulturminnefondet
- Norsk kulturarv
- Fylkeskommunen
- Bykredittstiftelsen
- Stiftelser og fond i lokale banker
- Fortidsminneforeningen
- Eventuelle legater